

gues, però és igual a la recollida a Er (Cerd. fr.) per Piferrer, 1848); allí té evidentment el sentit de tractament de respecte com una extensió del significat anotat a Cerdanya.²⁰

DERIV.: *Ninada*. *Ninar* [en el sentit de 'bressar' (Alguer) i 'menjar', en el llenguatge infantil (Torroella de M.), es dóna en *AlcM*]. *Ninarra* 'nina de joguina, rústica, que feien els pastors' (*BDC* XIX, 175-6), recollida a Ripoll; un exemple de Pous i Pagès en *AlcM*. *Niner*, -a 'infanter, que s'agrada de jugar amb infants' ¹⁰ (Mall.). *Ninera* 'mainadera' (Urgell, Tremp, *AlcM*). *Nineta* [ninea 'primera infància': «lo comte Don Sanxo --- e Don Ferrando --- que ia-y havien punyat en nostra ninea quan nós érem en Monsó» (Jaume I, *Cròn.*, c. 18, 1, 44); «e així con en nostra ninea soliem ¹⁵ haver e pendre les quintes de València e de Múrcia» (ib., citat per *DAG*); en un altre passatge citat per aquest diccionari té el sentit de 'jovenesa']. *Nineta*, dim. de *nina*; com a 'pupilla', alterna amb *nina*; documentat ja en el S. XIV (veg. supra); *nineta de pescar* ²⁰ 'el fil que duu l'ham' [*DAG*.]; com a nom d'una peça d'una màquina en la indústria del suro (en *BDC* XIII, 130). *Ninó*, -na, dimin. de *nin* (Mall.). *Ninói*, -oia (dim. de *nin*, -a) 'noi, noia' (*DFA*.); *AlcM* va recollir a Canet de Mar la frase «És de classe *ninoia*» (petita); ²⁵ el mateix diccionari va registrar a Pineda (c. 1920) *ninoia* com a nom de serp, *Anguis fragilis* (i *nina* id., supra); i nosaltres ho hem comprovat (l'any 1981) en la mateixa localitat; ²¹ *ninois*, un dels noms populars de la planta, *Lamium amplexicaule*, anomenada també ³⁰ *peu de all*, *flor robí* (*AlcM*, citat d'E. Vayreda). *Ninot* 'figura petita d'home' (Belv. 1805), 'escultura, dibuix, caricaturesc d'un home' (*DFA*.), 'beneïtot' (Lab. 1839); com a nom de llinatge en doc. de 1197 (veg. n. 1). *Ninotaire* (*DFA*.). *Ninus* 'nen' (infantil), usat a l'Em- ³⁵ pordà i Vallès segons *AlcM*.

CPT.: *Ninaplorós*, -a, 'que té els ulls humits de plorar' (mot forjat per JM de Sagarra, *AlcM*).

¹ Com a nom personal de dona *Ninna* apareix en un doc. de 1189 (J. M. Font Rius, *Cartas de població* ⁴⁰ y franquicia de Cat., Madrid-Barcelona I, p. 253), i un home amb el nom de *Petrus Ninot* signa un document de 1197 (ib., 71). Notem que *Nin* és un cognom prou comú. — ² En els dos diccionaris de rims devien tenir els seus sentits bàsics: 1371 ⁴⁵ JMarc, *nins* 1475, *nina* 473, *nines* 1390; c. 1398, Ll. d'Aversó, *nina* 290, 3, *nins* 1533, 10. — ³ En aquest poema *nina* rima amb *afina* i *mesquina*. — ⁴ Busa-Nebr. (1507) no va incloure aquest mot encara que la versió castellana ja portava *niño*, -a; posa ⁵⁰ *minyó* i *infant*; el *TbPu*. d'OPou, publicat a València el 1575, usa regularment *xic* i *xiquet*: «los bandols o bolquers, o jugues y altres coses de *chichs*», «passejar lo *chichs*» etc. (p. 309); *DTo*. 1660, dóna només la forma femenina com a sinònim ⁵⁵ de *minyona*, *fadrina*, *donzella* (s. v. *minyona*); i Lacavalleria 1696 també dóna sols *nina*, però en segon lloc, després de *nina de l'ull*. — ⁵ *Nina* 'donzella, noia' és molt freqüent en la poesia de Verdaguier (veg. per ex. *Canigó* I, 10, 20 etc.), i trobem *nin* ⁶⁰

'fadrí, jove' en la poesia de MilàF: «Era Guillem de Dela gallart fadrí, / En arts de pau y guerra fort y subtil / Y'ls cavallers li deyen lo rey dels *nins*» (*Compl. Guillem*, v. 9, ed. Gilí, p. 310). «Als teus brassos me duyes, *nin* innocent, / Ma mare no 'm fiava a ningú més» (*ProsB*, v. 60). — ⁶ Notem un exemple de Saisset: «Ja feia sis anys que en Jenota / era l'ome de la Belota. / I sempre amics 'vien estat. / Tenien un *nin* gras i gros i ben florat» (*Perpinyan.*, p. 46); C. Grandó «*Nines* i *nins* petjàvem la platja xopa» (citam de P. Verdaguier, *Lectures escol. ross.*, Barcelona 1966, p. 95). JCoromines, 1959, 1960, va registrar *nin*, -a, a diversos pobles de Conflent: *el meu nin* 'el meu fill' (Conat), *el nin* per un noi de 8 o 9 anys a Llar, *aquestes nines* 'aquestes noies' a Ralleu, al costat de *pallago*, -a 'noi, -a'; a Estoer el topònim *Gorg de les Nines*, a Enveig *Font de les Nines*, i a Talteüll (Ross.) *Els tres Ninets*, dit dels tres panys de paret que resten del Castell, evidentment per la seva forma. — ⁷ Tant Figuera com Amengual donen fraseologia d'aquest mot; Mn. AMAlcover fa constar l'ús d'aquesta paraula a Mall. (*BDLC* VII, 409), un exemple de Josep Togores, c. 1820, en JMBover, *BiblEscBal.* II, 439.11.14. Notem també *nini* 'infant molt menut', en llenguatge infantil, que dóna *AlcM* a Mall. — ⁸ Es pot sentir *nina* 'noieta' (m. *nino*) en alguns punts del cat. or.; segons Griera (*BDC* XVII, 87), *nin*, -a, es diu a les Borges Urg. i València a més de Mallorca; Giner i Marc confirma l'ús del mot a Val. amb exemples com: «Una Mare de Déu amb el *nin* al braç», «Maria ha tingut un *nin*» etc.; CROs (1764) registra *nini* 'nin' com a infantil; Escriu (1851) duu *nino*, -a, i *ninera* «niñera, criada que cuida de los niños». — ⁹ Badia, *El habla del Valle de Bielsa* (Barcelona 1950), p. 308; JCoromines va anotar *ninno* a Bielsa (1966). — ¹⁰ D'altra banda, el gallec té *me-nino*, -a, 'nin, -a', forma al capdavant de la mateixa família. — ¹¹ *Nini* 'nin' (bartz., Ainhoa lab.), *ñiñi* (guip., lab., b.-nav., sul. i ronç.); 'pupilla' és *nini* en guip., sul., bartz. i b.-nav., si bé en aquest també es diu *ninika*, lab. *ñiñika* i en el Sud de la comarca *ñiñiku*; 'nina (joguina)' és *nini* a bartz., *ñiñi* en el b.-nav. de Las Aldudes (Azkue). — ¹² Segons indica Rohlf s en Ponomàstica llatina fou freqüent *Ninus* i *Nina* (*CIL* VIII), i s'ha registrat *Ninnus* com a cognom d'un funcionari romà en Egipte (S. II): *Σαβεινος ὁ καὶ Νίννος* (*Le Gascons*, § 267). Hem notat l'existència de *Nin* com a nom de llinatge en català, i *Ninna* com a nom de dona en català antic (vegeu n. 1). D'altra banda, en el refrany «Per Sant Nin i Sant Non, pebrots i tomàtecs», citat per *DAG.*, tenim una deformació vulgar de *Sant Senèn* (i *Sant Abdon*), que apareix a Mall. com a *Nè* (*AlcM*, s. v. *nin*); però *Nen* que figura, acompanyant *Querol*, en una cançó popular recollida per MilàF no té a veure amb aquest nom de sant, com suposa *AlcM*, sinó amb *nen* 'nin, home jove, hereu d'una casa' (vegeu infra *nen*). — ¹³ S'ha d'afegir a aquesta llista el turc *göz bebeği* 'nin o nina de l'ull'. — ¹⁴ Rodrigues